

LINDBERG

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

21. dubna 2005 *

Ve věci C-267/03,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES podaná rozhodnutím Högsta domstolen (Švédsko) ze dne 10. dubna 2003, došlým Soudnímu dvoru dne 18. června 2003, v trestním řízení proti

Larsu Eriku Staffanu Lindbergovi,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení C. W. A. Timmermans (zpravodaj), předseda senátu, C. Gulmann, R. Schintgen, G. Arestis a J. Klučka, soudci,

generální advokát: F. G. Jacobs,

vedoucí soudní kanceláře: H. von Holstein, zástupce vedoucího soudní kanceláře,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 7. října 2004,

* Jednací jazyk: švédština.

s ohledem na vyjádření předložená:

- za L. E. S. Lindberga C.-G. Tausonem, advokat,

- za švédskou vládu A. Krusem, jako zmocněncem,

- za francouzskou vládu R. Loosli-Surrans, jako zmocněnkyní,

- za portugalskou vládu L. Fernandesem a A. P. Barros, jako zmocněnci, ve spolupráci s J. da Cruz Vilaçou, advogado,

- za vládu Spojeného království K. Manjim, jako zmocněncem, ve spolupráci s M. Demetriou, barrister,

- za Komisi Evropských společenství L. Ström van Lier, jako zmocněnkyní,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 16. prosince 2004,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 1 směrnice Rady 83/189/EHS ze dne 28. března 1983, kterou se stanoví postup při poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů (Úř. věst. L 109, s. 8), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/10/ES ze dne 23. března 1994 (Úř. věst. L 100, s. 30, dále jen „směrnice 83/189“).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci trestního řízení vedeného proti L. E. S. Lindbergovi, obviněnému z toho, že porušil švédské právní předpisy o loteriích tím, že provozoval pro veřejnost protiprávní hazardní hry za používání určitých hracích automatů.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

- 3 Článek 1 směrnice 83/189 stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

- 1) ‚výrobkem‘: každý průmyslově vyrobený výrobek a každý zemědělský produkt;

- 2) ‚technickou specifikací‘: specifikace obsažená v dokumentu, který stanoví požadované charakteristiky výrobku, jako jsou úrovně jakosti, ukazatele vlastností, bezpečnost nebo rozměry, včetně požadavků na výrobek, jako jsou obchodní název, terminologie, symboly, zkoušení a zkušební metody, balení, označování výrobků nebo jejich opatřování štítkem se jmenovitými údaji a postupy posuzování shody.

[...]

- 3) ‚jiným požadavkem‘: požadavek jiný než technická specifikace kladený na výrobek zejména z důvodu ochrany spotřebitelů nebo životního prostředí, který má vliv na jeho spotřební cyklus po jeho uvedení na trh, jako jsou podmínky použití, recyklace, opětovného používání nebo zneškodňování, pokud tyto podmínky mohou významně ovlivnit složení nebo charakter výrobku nebo jeho uvedení na trh;

[...]

- 9) ‚technickým předpisem‘: technické specifikace a jiné požadavky včetně příslušných správních předpisů, jejichž dodržování je při uvedení na trh nebo při používání v členském státě nebo na jeho větší části závazné *de iure* nebo *de facto*, jakož i právní a správní předpisy členských států zakazující výrobu, dovoz, prodej nebo používání určitého výrobku s výjimkou předpisů uvedených v článku 10.

[...]

10) „návrhem technického předpisu“: znění technické specifikace nebo jiného požadavku včetně správních předpisů, které je vypracováno se záměrem vydat tuto specifikaci nebo ji v konečném stadiu vydat jako technický předpis, které je ve stadiu přípravy, kdy ještě mohou být provedeny zásadní změny.“ (*neoficiální překlad*)

- 4 Články 8 a 9 směrnice 83/189 ukládají členským státům jednak povinnost sdělit Komisi Evropských společenství návrhy technických předpisů, na které se vztahuje působnost této směrnice, s výjimkou případu, kdy takový předpis pouze přejímá úplné znění mezinárodní nebo evropské normy a kdy postačí pouhá informace o dotyčné normě, a jednak povinnost odložit přijetí těchto návrhů o několik měsíců, aby Komise měla možnost ověřit, zda jsou slučitelné s právem Společenství, zejména s volným pohybem zboží, nebo navrhnout v dotčené oblasti směrnici, nařízení nebo rozhodnutí.

Švédská právní úprava

Trestní zákon

- 5 Kapitola 16 trestního zákona (brottsbalken, dále jen „švédský trestní zákon“) obsahuje článek 14, který prohlašuje za pachatele trestného činu provozování protiprávních hazardních her, který bude potrestán pokutou nebo odnětím svobody na dobu nejvýše dvou let, každého, kdo protiprávně provozuje pro veřejnost hru nebo jinou činnost, jejíž výsledek plně závisí nebo v zásadě závisí na náhodě a která se, pro svou povahu nebo hospodářské vklady do hry a jiné okolnosti, které s sebou nese, jeví riskantní pro hráče nebo která může přinést provozovateli podstatný hospodářský zisk.

Právní předpisy týkající se loterií

- 6 Před přijetím zákona (1994:1000) o loteriích [lotterilagen (1994:1000), SFS 1994, č. 1000, dále jen „zákon o loteriích“], který vstoupil v platnost dne 1. ledna 1995, nařízení (1979:207) o loteriích [lotteriförordningen (1979:207), SFS 1979, č. 207], účinné od 1. ledna 1979, poté zákon (1982:1011) o loteriích [lotterilagen 1982:1011], SFS 1982, č. 1011], který vstoupil v platnost dne 1. ledna 1984, zakazovaly provozování automatizovaných her, s výjimkou na palubách lodí plovoucích na mezinárodních linkách.
- 7 Článek 3 zákona o loteriích stanoví:

„Ve smyslu tohoto zákona označuje výraz ‚loterie‘ činnost, při níž jeden nebo několik účastníků, kteří vloží nebo nevloží vklad, mohou získat výhru vyšší hodnoty než každý jiný účastník při následujících činnostech:

- 1) losování, hádání, sázce a dalších obdobných činnostech;
- 2) hrách na poutích;
- 3) lotu, automatizovaných hrách, ruletách, kostkách, kartách, pyramidových dopisech a dalších obdobných hrách.

[...]“

8 Článek 6 zákona o loteriích stanoví:

„Ve smyslu tohoto zákona jsou automatizovanými hrami následující mechanické nebo elektronické hrací automaty:

- 1) ‚varuspelsautomat‘, hrací automaty, které vyplácejí výhru ve formě zboží nebo částí zboží a u kterých závisí možnost výhry úplně nebo částečně na náhodě;
- 2) ‚penningautomat‘, hrací automaty, které vyplácejí výhru v penězích v hotovosti a u kterých závisí možnost výhry především na náhodě;
- 3) ‚värdeautomat‘, hrací automaty, které vyplácejí výhru ve formě poukázek, žetonů nebo obdobně a u kterých možnost výhry závisí především na náhodě;
- 4) ‚skicklighetsautomat‘, hrací automaty vyplácející výhru v penězích v hotovosti a u kterých možnost výhry závisí na schopnosti hráče.“

9 Podle článku 9 zákona o loteriích:

„Pokud nestanoví tento zákon jinak, mohou být loterie provozovány pouze po udělení povolení.“

- 10 Podle čl. 54 odst. 1 bodu 1 zákona o loteriích bude uložena pokuta nebo trest odnětí svobody na dobu nejvýše šesti měsíců tomu, kdo úmyslně nebo z hrubé nedbalosti provozuje protiprávní loterii.
- 11 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že téměř ihned poté, co zákon o loteriích vstoupil v platnost, musely švédské soudy čelit problémům s vymezením působnosti tohoto zákona.
- 12 Vyvstala zvláště otázka, zda kategorie automatizovaných her pojmenovaných „lyckohjulsspel“ spadá do působnosti zákona o loteriích. Tyto hry, typu „fruktspel“ nebo kolo štěstí, dokonce i pokerové hry, se vyznačují tím, že výhry nejsou vypláceny přímo automatem, ale jsou předávány ručně na žádost hráče.
- 13 V tomto ohledu rozhodlo několik švédských soudů, mezi nimi také odvolací soudy, že „lyckohjulsspel“ z důvodu zmíněné charakteristiky nespadá do žádné kategorie automatizovaných her uvedených v článku 6 zákona o loteriích a že nemohou být kvalifikovány ani jako „další obdobné hry“ ve smyslu čl. 3 bodu 3 tohoto zákona. Podle této judikatury z toho vyplývá, že tyto hry nespadají do působnosti zmíněného zákona.
- 14 S přihlédnutím k této judikatuře podle předkládacího rozhodnutí švédská vláda navrhla, aby byl zákon o loteriích změněn tak, aby „lyckohjulsspel“ spadaly pod pojem automatizované hry ve smyslu čl. 3 bodu 3 a článku 6 tohoto zákona.

15 Zákonem (1996:1168), kterým se mění zákon o loteriích [lag om ändring i lotterilagen (1996:1168) SFS 1996, č. 1168, dále jen „zákon z roku 1996“], který vstoupil v platnost dne 1. ledna 1997, Riksdag (švédský parlament) přijal zmíněný vládní návrh.

16 Zákon z roku 1996 vložil úvodní část do článku 6 zákona o loteriích, která zní takto:

„Ve smyslu tohoto zákona jsou automatizovanými hrami mechanické nebo elektronické hrací automaty.

[...]“

17 Zákon z roku 1996 mimo jiné vložil do zákona o loteriích článek 24a, ustanovení, které stanoví:

„Povolení pro provozování automatizovaných her mohou být udělena pouze pro ‚varuspelsautomat‘, ‚penningsautomat‘, ‚värdeautomat‘ a ‚skicklighetsautomat‘.“

18 Ze zmíněného článku 24a zákona o loteriích vyplývá, že vzhledem k tomu, že „lyckohjulsspel“ nemohou být povoleny, je jejich používání ve Švédsku na základě tohoto zákona zakázáno.

- 19 V roce 1999 byly zákonem (1999:358), kterým se mění zákon o loteriích [lag om ändring i lotterilagen (1999:358), SFS 1999, č. 358, dále jen „zákon z roku 1999“], provedeny určité změny zákona o loteriích, zvláště pokud jde o právní úpravu týkající se „varuspelsautomat“.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 20 Rozsudkem Ljungby tingsrätt (soud prvního stupně v Ljungby) ze dne 16. června 1999, potvrzeným v odvolacím řízení rozsudkem Göta hovrätt (odvolací soud v Göta) ze dne 31. října 2000, byl L. E. S. Lindberg shledán vinným z trestného činu provozování protiprávních hazardních her a odsouzen k zaplacení denní pokuty 150 SEK za období 80 dnů.
- 21 Je mu vytýkáno, že bez povolení provozoval od 1. ledna 1997 do 20. dubna 1998 veřejné loterie, které měly riskantní povahu ve smyslu kapitoly 16 článku 14 švédského trestního zákona. Jednalo se o hazardní hry spadající do kategorie „lyckohjulsspel“, provozované v prostorách stánku Ingvars v Älmhult (Švédsko).
- 22 L. E. S. Lindberg podal mimořádný opravný prostředek k Högsta domstolen (Nejvyšší soud) proti rozsudku vydanému Göta hovrätt v odvolacím řízení.
- 23 V tomto mimořádném opravném prostředku navrhoval zaprvé zastavení trestního stíhání vedeného proti němu a zadruhé, aby vytýkaný trestný čin byl považován za pouhé porušení zákona o loteriích a aby byl snížen počet dnů, za které mu byla uložena pokuta.

- 24 Uplatnil zvláště, že ustanovení zákona z roku 1996 jsou v rozsahu, v němž obsahují zákaz používání „lyckohjulspel“, účinný od 1. ledna 1997, technickými předpisy ve smyslu směrnice 83/189, které vzhledem k tomu, že nebyly před jejich vstupem v platnost oznámeny švédskými orgány Komisi, nemohou být vůči němu platně uplatněny.
- 25 Ve svém předkládacím rozhodnutí Högsta domstolen odkazuje na písemné stanovisko, které mu bylo předloženo generálním prokurátorem tohoto soudu (dále jen „generální prokurátor“). Toto stanovisko je možno shrnout následovně.
- 26 Podle generálního prokurátora nemůže být otázka, zda provozování hazardních her L. E. S. Lindbergem bylo či nebylo protiprávní, posuzována mimo právní úpravu o loteriích, protože činnosti, pro něž se v souladu s touto právní úpravou uděluje povolení nebo které jsou od povolení osvobozeny, nemohou spadat do působnosti kapitoly 16 článku 14 švédského trestního zákona.
- 27 Generální prokurátor poté, co připomněl okolnosti, za kterých byl přijat zákon z roku 1996, uvedené v bodech 11 až 15 tohoto rozsudku, uvedl, že v době přijetí zákona o loteriích Švédské království ještě nebylo členem Evropské Unie, a konstatoval, že v tomto ohledu směrnice 83/189 neobsahuje povinnost se zpětnou účinností oznámit již přijaté právní předpisy.
- 28 Nicméně uvádí, že v průběhu přijímání zákona z roku 1996 se Švédské království stalo členem Evropské Unie.

- 29 Generální prokurátor uvádí, že návrh švédské vlády, který byl poté přijat jako zákon z roku 1996, nebyl oznámen Komisi podle směrnice 83/189, ale následně vznikla určitá nejistota ohledně povinnosti provést toto oznámení.
- 30 Švédská vláda se domnívala, že takové oznámení není nutné, protože zákon o loteriích se již vztahoval na „lyckohjulsspel“, tudíž se na tyto hry vztahoval pojem „další obdobné hry“ uvedený v čl. 3 bodu 3 tohoto zákona. Proto byl zákon z roku 1996 pouze vysvětlením vůle zákonodárce, a nepřinesl tedy žádnou věcnou změnu do působnosti zákona o loteriích.
- 31 Kommerskollegium (Švédská obchodní rada), která byla za tímto účelem švédskou vládou konzultována, došla nicméně ve svém stanovisku ze dne 29. ledna 2001 k opačnému závěru.
- 32 S přihlédnutím k této nejistotě švédská vláda nicméně navrhla zrušit zákony z roku 1996, jakož i z roku 1999 a převzít změny, které přinesly tyto zákony o loteriích, do nového návrhu zákona, který byl oznámen Komisi v souladu se směrnicí 83/189.
- 33 Tento návrh zákona přijal poté švédský zákonodárce jako zákon (2001:1045), kterým se mění zákon o loteriích [lag om ändring i lotterilagen (2001:1045), SFS 2001, č. 1045], jenž vstoupil v platnost dne 1. ledna 2002.

- 34 Generální prokurátor soudí, že výklad švédské vlády, podle kterého nemusí být změny, které přinesl zákon z roku 1996 do zákona o loteriích, oznámeny Komisi v souladu se směrnicí 83/189, jelikož neobsahují žádnou věcnou změnu právní úpravy o loteriích, může být určitě podpořen. Existovaly totiž důvody se domnívat, že „lyckohjulsspel“ spadají do kategorie „dalších obdobných her“ uvedené v čl. 3 bodu 3 posledně zmíněného zákona. Znění tohoto ustanovení dokonce jasně uvádí, že o takový případ se musí jednat.
- 35 Celkový přezkum předložených argumentů nicméně vedl spíše k připuštění existence oznamovací povinnosti v souladu se směrnicí 83/189. Přípravné práce zákona o loteriích totiž ukazují, že kategorie „dalších obdobných her“ odkazuje pouze na „řetězce dopisů“ uvedené v témže ustanovení. Mimoto se musí vzít v úvahu skutečnost, že švédský parlament zrušil změny, které přinesl zákon z roku 1996 do zákona o loteriích, které vstoupily opět v platnost poté, co byly oznámeny Komisi, jak bylo uvedeno v bodě 32 tohoto rozsudku.
- 36 To znamená, že v důsledku zmíněných změn „lyckohjulsspel“ byly zařazeny mezi automatizované hry, na něž se vztahuje zákon o loteriích a že tímto zákonem byl zaveden nový výslovný zákaz, který se vztahuje na automatizované hry jiné, než jsou hry uvedené v článku 6 tohoto zákona.
- 37 Opomenutí oznámení takového zákazu znamená, že nemůže být namítán vůči jednotlivcům. Generální prokurátor v tomto ohledu tvrdí, že na technické normy a předpisy týkající se automatizovaných her se vztahuje působnost směrnice 83/189 a že směrnice nestanoví žádnou výslovnou výjimku z oznamovací povinnosti v případě menších změn nebo objasnění takových norem.

- 38 S přihlédnutím k těmto skutečnostem generální prokurátor prohlašuje, že v projednávané věci nemá námitek proti zastavení zahájeného trestního stíhání proti E. L. S. Lindbergovi pro trestný čin provozování protiprávních hazardních her.
- 39 Za těchto okolností se Högsta domstolen rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Může představovat zavedení zákazu používat určitý výrobek ve vnitrostátní právní úpravě technický předpis, který je třeba oznámit na základě směrnice [83/189]?
- 2) Může představovat zavedení zákazu určité služby, která má dopad na určitý výrobek, ve vnitrostátní právní úpravě technický předpis, který je třeba oznámit na základě směrnice [83/189]?
- 3) Může představovat nová definice služby spojené se sestavením určitého výrobku ve vnitrostátní právní úpravě technický předpis, který musí být oznámen na základě [směrnice 83/189], pokud má nová definice dopad na používání výrobku?
- 4) Pokud jde o povinnost oznámení stanovenou směrnicí [83/189], jaký význam mají okolnosti, jako jsou:

— přechod ve vnitrostátní právní úpravě od právní úpravy povolení k právní úpravě zákazu;

- vyšší nebo nižší hodnota výrobku/služby;

- velikost trhu výrobku/služby;

- dopad nových ustanovení vnitrostátního práva na používání, přičemž toto používání může spočívat v úplném zákazu používání nebo v zakázaném nebo omezeném používání v jedné z možných oblastí používání?“

Úvodní poznámky

40 Úvodem je třeba zaprvé konstatovat, že jak vyplývá z odůvodnění předkládacího rozhodnutí, vnitrostátní ustanovení práva, ohledně kterých vznáší předkládající soud své otázky, zda se na ně vztahuje působnost směrnice 83/189, jsou ustanoveními zákona o loteriích, ve znění zákona z roku 1996 (dále jen „změněný zákon o loteriích“), které vstoupily v platnost 1. ledna 1997, v rozsahu, v němž obsahují zákaz provozování hazardních her za použití hracích automatů, a sice „lyckohjuls-spel“ dotčených v původním řízení, přičemž základní charakteristikou takového automatu je, že výhry nejsou vypláceny přímo automatem, ale předávány ručně na žádost hráče.

41 Švédská vláda nicméně tvrdí, že původní verze zákona o loteriích již obsahovala takový zákaz a zákon z roku 1996 se omezil na objasnění tohoto zákazu. Tento výklad vnitrostátní právní úpravy, který, zdá se, jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, nebyl používán několika švédskými soudy, mezi nimi také odvolacími

soudy, se týká sporné otázky výkladu vnitrostátního práva, která nespadá do pravomoci Soudního dvora, jemuž byla věc předložena v rámci žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

- 42 V důsledku toho je namístě se pro účely poskytnutí odpovědi na položené otázky držet údajů obsažených v předkládacím rozhodnutí, podle něhož byl dotčený zákaz zaveden do zákona o loteriích zákonem z roku 1996.
- 43 Zadržet, v případě, že by dotčená ustanovení pozměněného zákona o loteriích představovala technické předpisy, dotčený členský stát by je měl povinen oznámit ve formě návrhu na základě směrnice 83/189, ve znění vyplývajícím ze směrnice 94/10 (viz zejména v tomto smyslu rozsudek ze dne 3. června 1999, Colim, C-33/97, Recueil, s. I-3175, body 25 a 26).
- 44 Je namístě uvést, že směrnice 83/189, ve znění použitelném v původním řízení, stanoví pouze povinnost oznámit návrhy technických předpisů týkajících se výrobků.
- 45 Po přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/48/ES ze dne 20. července 1998, kterou se mění směrnice 98/34/ES o poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů (Úř. věst. L 217, s. 18; Zvl. vyd. 13/21, s. 8), byla působnost povinnosti oznámit technické předpisy rozšířena na návrhy týkající se určitých služeb, které nebyly dotčeny v původním řízení, a sice služby informační společnosti, jak jsou definované v čl. 1 bodu 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/34/ES ze dne 22. června 1998 o postupu při poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů a norem týkajících se služeb informační společnosti (Úř. věst. L 204, s. 37; Zvl. vyd. 13/20, s. 337). Tuto směrnici nicméně nelze vzít v úvahu v případě věci v původním řízení.

- 46 Zatřetí, portugalská vláda připomíná, že Soudní dvůr již rozhodl, že používání automatů určených k hazardním hrám nebo k hrám s penězi, ať již oddělené nebo nikoliv od činností týkajících se výroby, vývozu a distribuce takových automatů, musí být kvalifikováno jako „služba“ ve smyslu Smlouvy o ES, a proto se na něho nemohou vztahovat články 30 a 34 Smlouvy o ES (nyní po změně článku 28 ES a 29 ES) týkající se volného pohybu zboží (viz rozsudek ze dne 11. září 2003, Anomar a další, C-6/01, Recueil, s. I-8621, bod 56).
- 47 Podle této vlády z toho vyplývá, že směrnice 83/189, jejíž působnost je stejná jako působnost ustanovení Smlouvy týkajících se volného pohybu zboží, je použitelná ve věci dotčené v původním řízení, pouze pokud se na projednávanou věc vztahují uvedená ustanovení, a nikoliv ustanovení týkající se poskytování služeb. Protože z judikatury vyplývá, že provozování her takových, jako jsou hry dotčené v původním řízení, musí být kvalifikováno jako poskytování služeb, zmíněná směrnice není použitelná na tento spor.
- 48 V tomto ohledu je třeba připomenout, že směrnice 83/189 má za cíl prostřednictvím preventivní kontroly chránit volný pohyb zboží, který je jedním ze základů Společenství (viz zejména rozsudek ze dne 16. června 1998, Lemmens, C-226/97, Recueil, s. I-3711, bod 32).
- 49 Působnost směrnice 83/189 je nicméně v rozsahu, v němž je založena především na pojmu technického předpisu, v zásadě definovaná samostatně a v uvedeném případě nezávisí na skutečnosti, že podmínky použití ustanovení Smlouvy týkajících se volného pohybu zboží jsou splněny.

- 50 To je možno vysvětlit skutečností, že směrnice 83/189 upravuje procesní postup preventivní kontroly, který umožňuje ověřit, zda se na vnitrostátní normu, jež obsahuje technický předpis, vztahují ustanovení Smlouvy týkající se volného pohybu zboží a pokud ano, přezkoumat, zda je taková norma slučitelná s těmito ustanoveními.
- 51 Případné účinky technického předpisu na obchod uvnitř Společenství nejsou kritériem, které stanoví směrnice 83/189 při definici své působnosti.
- 52 Také pokud je pravdou, že překážky obchodu se zbožím mezi členskými státy mohou být odůvodněny, jsou-li nezbytné pro to, aby byly splněny kategorické požadavky sledující cíl obecného zájmu, taková odůvodnění, dovolávaná zejména ve vyjádřeních předložených Soudnímu dvoru portugalskou vládou, rovněž nepředstavují kritérium stanovené směrnicí 83/189 pro vymezení její působnosti, zejména proto, že takové úvahy se vůbec netýkají pojmu technického předpisu.

K předběžným otázkám

K prvním dvěma otázkám

- 53 Podstatou prvních dvou otázek předkládajícího soudu, které je třeba přezkoumat společně, je, zda taková vnitrostátní ustanovení, jako jsou ustanovení pozměněného zákona o loteriích, představují v rozsahu, v němž obsahují zákaz provozovat hazardní hry za použití určitých hracích automatů, technický předpis ve smyslu čl. 1 bodu 9 směrnice 83/189.

- 54 Z čl. 1 bodu 9 směrnice 83/189 vyplývá, že pojem „technický předpis“ zahrnuje tři kategorie, a sice zaprvé „technickou specifikaci“ ve smyslu čl. 1 bodu 2 zmíněné směrnice, zadruhé „jiný požadavek“, jak je definován v čl. 1 bodu 3 této směrnice, a zatřetí „zákaz výroby, dovozu, prodeje nebo používání určitého výrobku“ uvedený v čl. 1 bodu 9 prvním pododstavci téže směrnice.
- 55 Zaprvé, pokud se jedná o případnou kvalifikaci jako technického předpisu takových vnitrostátních ustanovení, jako jsou ustanovení dotčená v původním řízení z důvodu jejich příslušnosti ke kategorii technických specifikací uvedených v čl. 1 bodu 2 směrnice 83/189, je pravda, že článek 24a pozměněného zákona o loteriích obsahuje zákaz používání zvláštní kategorie automatů určených k hazardním hrám, která je definována podle určitých zvláštních charakteristik těchto automatů.
- 56 V projednávané věci kvalifikace takových ustanovení jako „technické specifikace“ ve smyslu čl. 1 bodu 2 směrnice 83/189 nemůže být nicméně přijata.
- 57 Jak již Soudní dvůr rozhodl, pojem technická specifikace předpokládá, že vnitrostátní opatření se vztahuje nezbytně na výrobek a jeho obal jako takové, a stanoví tudíž jednu z požadovaných charakteristik výrobku (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 8. března 2001, Van der Burg, C-278/99, Recueil, s. I-2015, bod 20; ze dne 22. ledna 2002, Canal Satélite Digital, C-390/99, Recueil, s. I-607, bod 45, a ze dne 6. června 2002, Sapod Audic, C-159/00, Recueil, s. I-5031, bod 30).
- 58 Je nutno konstatovat, že takové vnitrostátní opatření, jako je opatření dotčené v původním řízení, obsahuje především zákaz určený takovým provozovatelům, kteří si jako L. E. S. Lindberg přejí dát hráčům, a tedy spotřebitelům, k dispozici určité typy hracích automatů.

- 59 Takové opatření má proto za cíl právně upravit činnost podniků působících v oblasti poskytování služeb týkajících se hracích automatů. Jak Soudní dvůr již rozhodl, pokud vnitrostátní opatření stanoví podmínky pro založení podniků, takové, jako jsou ustanovení, která podřizují výkon obchodní činnosti předchozímu souhlasu, nepředstavují tyto podmínky technické specifikace (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 30. dubna 1996, CIA Security International, C-194/94, Recueil, s. I-2201, bod 25).
- 60 Zmíněné opatření se totiž nevztahuje nezbytně na výrobek nebo jeho obal jako takové, a tudíž nestanovuje jednu z požadovaných charakteristik výrobku ve smyslu čl. 1 bodu 2 směrnice 83/189, jak je vykládán Soudním dvorem v judikatuře uvedené v bodě 57 tohoto rozsudku.
- 61 Takový výklad je potvrzen důvodovou zprávou k návrhu směrnice Rady, kterou se podruhé mění směrnice 83/189, kterou se stanoví postup při poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů (Úř. věst. 1992, C 340, s. 7), návrhu, který byl Radou Evropské unie přijat jako směrnice 94/10.
- 62 Touto posledně zmíněnou směrnicí, použitelnou vzhledem k její časové působnosti v původním řízení, byla zavedena do směrnice 83/189 druhá kategorie technických předpisů, a sice předpisů uvedených pod názvem „jiný požadavek“.
- 63 Vystává tudíž otázka, zda vnitrostátní opatření dotčené v původním řízení může být kvalifikováno jako „jiný požadavek“ ve smyslu čl. 1 bodu 3 směrnice 83/189, který podle bodu 9 téhož článku je také technickým předpisem.

- 64 V tomto ohledu bod 18 zmíněné důvodové zprávy uvádí zejména, že zatímco původní znění směrnice 83/189 bralo v úvahu pouze technické předpisy, kterým má výrobek vyhovovat pro účely uvedení na trh, hlavně z důvodu bezpečnosti, následně se ukázalo rozšíření tohoto návrhu nezbytným.
- 65 Komise vysvětlila ve zmíněné důvodové zprávě, že zavedením zejména pojmu „jiný požadavek“ bylo zamýšleno rozšíření původní působnosti směrnice 83/189 tak, aby se vztahovala také na vnitrostátní právní úpravu, která má za cíl zejména chránit spotřebitele a která obsahuje požadavky související ze zohledněním výrobku po jeho uvedení na trh, zejména požadavky spojené s možným používáním tohoto výrobku.
- 66 V témže bodě zmíněné důvodové zprávy je uvedeno, že na základě tohoto rozšíření působnosti směrnice 83/189 se může směrnice vztahovat na právní úpravy, které mohou mít vliv na výrobek a způsobit narušení trhu.
- 67 Je namístě uvést, že definice pojmu „jiný požadavek“, jak je uvedena ve zmíněném návrhu směrnice předloženém Komisí Radě, byla přijata Radou a jako taková je uvedena v konečném znění směrnice 94/10.
- 68 S přihlédnutím k těmto skutečnostem je třeba konstatovat, že na takové vnitrostátní opatření, jakým je zákaz dotčený v původním řízení, se zvláště vztahuje pojem „jiný požadavek“ tak, jak byl vložen směrnicí 94/10 do směrnice 83/189 za účelem rozšíření působnosti této směrnice, a proto nespadá do kategorie technických specifikací.

- 69 Jedná se totiž o požadavek na určitý výrobek, a sice hrací automaty, uložený především z důvodu ochrany spotřebitelů, v projednávaném případě dotčených hráčů.
- 70 Za těchto podmínek se takový zákaz, jakým je zákaz stanovený relevantními ustanoveními pozměněného zákona o loteriích, týká používání výrobku ve smyslu čl. 1 bodu 9 směrnice 83/189.
- 71 Mimoto se požadavek dotčený v původním řízení nevztahuje na hrací automaty za účelem jejich uvedení na trh, ale týká se jejich životního cyklu po uvedení na trh ve smyslu definice pojmu „jiný požadavek“ uvedené v čl. 1 bodu 3 směrnice 83/189.
- 72 Aby mohl být takový požadavek, jako je zákaz používání hracích automatů dotčených v původním řízení, kvalifikován jako „jiný požadavek“ ve smyslu čl. 1 bodu 3 směrnice 83/189, musí představovat „podmínku“ vztahující se v tomto případě na používání dotčeného výrobku, která může významně ovlivnit složení, povahu výrobku nebo jeho uvedení na trh.
- 73 Vystává tedy nicméně otázka, zda zmíněný zákaz musí být kvalifikován jako „podmínka“ vztahující se na používání dotčeného výrobku nebo zda se naopak jedná o vnitrostátní opatření náležející do třetí kategorie technických předpisů uvedené v čl. 1 bodě 9 směrnice 83/189, která byla rovněž vložena do této směrnice směrnicí 94/10, a sice kategorie, která zahrnuje zejména „právní a správní předpisy členských států zakazující [...] používání určitého výrobku“.

- 74 Příslušnost vnitrostátního opatření, takového, jako je opatření dotčené v původním řízení, do jedné z těchto dvou kategorií technických předpisů závisí na dosahu zákazu stanoveného tímto opatřením.
- 75 V tomto ohledu je významné, že zmíněná třetí kategorie technických předpisů, definovaná v čl. 1 bodu 9 směrnice 83/189, neobsahuje, na rozdíl od druhé kategorie, kterou tvoří jiné požadavky ve smyslu bodu 3 téhož článku, podmínku, že dotčený zákaz musí být schopen významně ovlivnit složení, povahu výrobku nebo jeho uvedení na trh.
- 76 Vzhledem k tomu, že tato třetí kategorie technických předpisů se vztahuje zejména na zákaz používání, musí se jednat o opatření, jejichž dosah jde jasně nad omezení určitých možných způsobů používání dotčeného výrobku, a tudíž se neomezují na pouhé omezení používání tohoto výrobku.
- 77 Jak uvedl generální advokát v bodě 70 svého stanoviska, tato kategorie technických předpisů se vztahuje konkrétněji na vnitrostátní opatření, která neumožňují žádné jiné používání dotčeného výrobku, s výjimkou čistě okrajového, které je možno od dotčeného výrobku důvodně očekávat. Náleží předkládajícímu soudu přezkoumat, zda se jedná o takový případ, pokud jde o zákaz obsažený ve vnitrostátním ustanovení dotčeném v původním řízení.
- 78 Pokud se po tomto přezkumu ukáže, že se v původním řízení nejedná o takový případ, může být vnitrostátní ustanovení kvalifikováno jako „jiný požadavek“, jelikož je nesporné, že dodržení takového požadavku je *de iure* povinné pro používání výrobku v dotčeném členském státě ve smyslu čl. 1 bodu 9 směrnice 83/189.

V tomto případě rovněž náleží předkládajícímu soudu přezkoumat, zda dotčený zákaz může významně ovlivnit složení, povahu výrobku nebo jeho uvedení na trh ve smyslu bodu 3 téhož článku.

- 79 Při přezkumu, který musí být takto proveden předkládajícím soudem, bude vhodné, aby posledně uvedený přezkoumal zejména možný dopad argumentu, dovolávaného portugalskou vládou, podle něhož dotčené hrací automaty mohou být naprogramovány a v případě potřeby přeprogramovány tak, aby plnily různé funkce.
- 80 S přihlédnutím k výše uvedenému je namístě odpovědět na první dvě otázky tak, že taková vnitrostátní ustanovení, jako jsou ustanovení pozměněného zákona o loteriích, mohou v rozsahu, v němž obsahují zákaz provozovat hazardní hry za použití určitých hracích automatů, představovat technický předpis ve smyslu čl. 1 bodu 9 směrnice 83/189, pokud je prokázáno, že dosah dotčeného zákazu je takový, že neumožňuje žádné jiné používání dotčeného výrobku, s výjimkou čistě okrajového, které je možno od dotčeného výrobku důvodně očekávat, nebo v případě, že tomu tak není, pokud je prokázáno, že tento zákaz může významně ovlivnit složení, povahu zmíněného výrobku nebo jeho uvedení na trh.

K třetí otázce

- 81 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu je, zda může taková nová definice služby spojené se sestavením výrobku ve vnitrostátní právní úpravě, jakou provedl zákon z roku 1996, zvláště pokud jde o službu spočívající v provozování určitých hracích automatů, představovat technický předpis, který musí být oznámen podle směrnice 83/189 v případě, že nová definice má dopad na používání výrobku.

- 82 V tomto ohledu je třeba nejdříve připomenout, že není možno považovat za „návrh“ technického předpisu ve smyslu čl. 1 bodu 9 směrnice 83/189 vnitrostátní opatření, které přebírá nebo nahrazuje, aniž by dodalo technické specifikace či doplňující nebo nové požadavky, stávající technické předpisy nebo v případě, že tyto předpisy byly přijaty poté, co vstoupila zmíněná směrnice v platnost, předpisy náležitě oznámené Komisi, ani se v důsledku toho domnívat, že toto opatření podléhá oznamovací povinnosti (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Colim, bod 22). V projednávané věci je třeba vzít v úvahu datum, kdy vstoupila v platnost směrnice 83/189 ve vztahu ke Švédskému království.
- 83 Dále, jak již bylo uvedeno v bodě 41 tohoto rozsudku, otázka, zda zákaz provozovat hazardní hry za použití určitých hracích automatů, zvláště „lyckohjulsspel“ dotčených v původním řízení, byl již stanoven v původním znění zákona o loteriích, takže zákon z roku 1996 se omezil na objasnění této otázky, nebo zda naopak zmíněný zákaz nebyl zaveden posledně zmíněným zákonem do zákona o loteriích, je otázkou vnitrostátního práva, která spadá do pravomoci předkládajícího soudu.
- 84 Konečně z odpovědí na první dvě otázky vyplývá, že vnitrostátní opatření, které omezuje službu, takovou, jako je provozování určitých hracích automatů, může za určitých podmínek představovat technický předpis, který musí být oznámen na základě směrnice 83/189.
- 85 S přihlédnutím k výše uvedenému je třeba na třetí otázku odpovědět tak, že taková nová definice služby spojené se sestavením výrobku ve vnitrostátní právní úpravě, jakou provedl zákon z roku 1996, zvláště pokud jde o službu spočívající v provozování určitých hracích automatů, může představovat technický předpis, který musí být oznámen podle směrnice 83/189, pokud se tato nová právní úprava

neomezuje na přebrání nebo nahrazení, aniž by dodala technické specifikace či nové nebo doplňující požadavky, stávajících technických předpisů náležitě oznámených Komisi, pokud tyto předpisy byly přijaty poté, co směrnice 83/189 vstoupila v platnost v dotčeném členském státě.

Ke čtvrté otázce

⁸⁶ Podstatou čtvrté otázky předkládajícího soudu je, jaký význam mají následující okolnosti pro účely oznamovací povinnosti stanovené směrnicí 83/189:

- přechod ve vnitrostátní právní úpravě od právní úpravy založené na povolení k právní úpravě založené na zákazu;
- větší nebo menší hodnota výrobku nebo služby;
- velikost trhu výrobku nebo služby;
- dopad nových ustanovení vnitrostátního práva na používání výrobku, přičemž tento dopad může spočívat v úplném zákazu používání nebo v určitém zakázaném nebo omezeném používání v jedné z možných oblastí používání.

- 87 Pokud se jedná o první okolnost zmíněnou předkládajícím soudem, a sice o přechod ve vnitrostátní právní úpravě od právní úpravy založené na povolení k právní úpravě založené na zákazu, je třeba připomenout, že Soudní dvůr již rozhodl, že vnitrostátní ustanovení, která se omezují na to, aby stanovila podmínky pro založení podniků, taková, jako jsou ustanovení, která podřizují výkon určité obchodní činnosti předchozímu souhlasu, nejsou technickými předpisy ve smyslu čl. 1 bodu 9 směrnice 83/189. Technické předpisy ve smyslu tohoto ustanovení jsou totiž specifikacemi, které definují charakteristiky výrobků, a nikoliv specifikacemi, které se vztahují na hospodářské subjekty (viz výše uvedený rozsudek Canal Satélite Digital, bod 45 a výše uvedená judikatura).
- 88 Z toho vyplývá, že vnitrostátní právní úprava, která stanoví právní úpravu povolení takových služeb, jako jsou služby spočívající v provozování určitých hracích automatů, není technickým předpisem ve smyslu čl. 1 bodu 9 směrnice 83/189.
- 89 Co se týče otázky relevance pro povinnost oznámení stanovenou směrnicí 83/189 právní úpravy služby, jako je služba spočívající v provozování určitých hracích automatů, je třeba uvést, že taková otázka se zaměřuje s otázkou, která vyvstává ve spojitosti se čtvrtou okolností uvedenou ve čtvrté předběžné otázce.
- 90 Jak již bylo přitom rozhodnuto v rámci odpovědi na první dvě otázky, vnitrostátní opatření, které obsahuje zákaz takové služby, může za určitých podmínek představovat technický předpis ve smyslu čl. 1 bodu 9 směrnice 83/189.
- 91 Pokud se jedná o druhou a třetí okolnost uvedenou ve čtvrté předběžné otázce, je namíste připomenout, jak bylo uvedeno v bodu 50 tohoto rozsudku, že směr-

nice 83/189 stanovuje procesní systém preventivní kontroly, který umožňuje ověřit, zda se na vnitrostátní normu, která obsahuje technický předpis, vztahují ustanovení Smlouvy o volném pohybu zboží, a pokud ano, přezkoumat, zda je taková norma slučitelná s těmito ustanoveními.

- 92 V tomto ohledu je namístě připomenout, jak bylo rozhodnuto v bodě 51 tohoto rozsudku, že případné účinky technického předpisu na obchod uvnitř Společenství nepředstavují kritérium přijaté směrnicí 83/189 pro definici působnosti, pokud jde zvláště o oznamovací povinnost, kterou stanoví.
- 93 Pokud vnitrostátní opatření spadá do zmíněné působnosti, procesní systém preventivní kontroly, který obsahuje směrnice 83/189, umožňuje v případě potřeby posoudit takové účinky.
- 94 Kromě toho, jak uvedl generální advokát v bodě 86 svého stanoviska, předpisy stanovené směrnicí 83/189 za účelem vymezení působnosti oznamovací povinnosti, kterou obsahuje, nestanovují výjimku *de minimis*, a sice výjimku, na základě níž by byla vyloučena z této povinnosti vnitrostátní opatření, která mají relativně minimální účinky na obchod uvnitř Společenství.
- 95 S přihlédnutím k výše uvedenému je třeba na čtvrtou otázku odpovědět tak, že:

— přechod ve vnitrostátní právní úpravě od právní úpravy povolení na právní úpravu zákazu může být okolností relevantní pro oznamovací povinnost stanovenou směrnicí 83/189;

- menší nebo větší hodnota výrobku nebo služby nebo velikost trhu výrobku nebo služby jsou okolnosti, které nejsou relevantní pro oznamovací povinnost stanovenou ve zmíněné směrnici.

K nákladům řízení

- 96 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před postupujícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

- 1) Taková vnitrostátní ustanovení, jako jsou ustanovení pozměněného zákona (1994:1000) o loteriích [lotterilagen (1994:1000)], ve znění vyplývajícím ze zákona (1996:1168), kterým se mění zákon o loteriích [lag om ändring i lotterilagen (1996:1168)], mohou v rozsahu, v němž obsahují zákaz provozovat hazardní hry za použití určitých hracích automatů, představovat technický předpis ve smyslu čl. 1 bodu 9 směrnice Rady 83/189/EHS ze dne 28. března 1983, kterou se stanoví postup při poskytování informací v oblasti norem a technických předpisů, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/10/ES ze dne 23. března 1994, pokud je

prokázáno, že dosah dotčeného zákazu je takový, že neumožňuje žádné jiné používání dotčeného výrobku, s výjimkou čistě okrajového, které je možno od dotčeného výrobku důvodně očekávat, nebo v případě, že tomu tak není, pokud je prokázáno, že tento zákaz může významně ovlivnit složení, povahu zmíněného výrobku nebo jeho uvedení na trh.

- 2) Taková nová definice služby spojené se sestavením výrobku ve vnitrostátní právní úpravě, jakou provedl zákon (1996:1168), kterým se mění zákon o loteriích, zvláště pokud jde o službu spočívající v provozování určitých hracích automatů, může představovat technický předpis, který musí být oznámen podle směrnice 83/189, ve znění směrnice 94/10, pokud se tato nová právní úprava neomezuje na přebrání nebo nahrazení, aniž by dodala technické specifikace či nové nebo doplňující požadavky, stávajících technických předpisů náležitě oznámených Komisí Evropských společenství, pokud tyto předpisy byly přijaty poté, co směrnice 83/189 vstoupila v platnost v dotčeném členském státě.
- 3) Přejedání ve vnitrostátní právní úpravě od právní úpravy povolení na právní úpravu zákazu může být okolností relevantní pro oznamovací povinnost stanovenou směrnicí 83/189, ve znění směrnice 94/10.

Menší nebo větší hodnota výrobku nebo služby nebo velikost trhu výrobku nebo služby jsou okolnosti, které nejsou relevantní pro oznamovací povinnost stanovenou ve zmíněné směrnici.

Podpisy.